SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:25

av Sandra Sönnergren m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:287 Ny politisk inriktning för ett starkare filmland

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2025/26:287.

Inledning

Svensk film har en viktig roll i att forma bilden av Sverige och har gjort det under decennier. Det är genom att spegla vårt samhälle från olika håll som vi skapar en förståelse för det och en gemensam referensram. När nu propositionen ligger på bordet innehåller den få nya förslag, ett antal frågor som man menar behöver utredas igen och ingen idé om hur en ny finansieringsmodell skulle kunna se ut. Det tycker Vänsterpartiet är mycket olyckligt och det är något som branschen har varit starkt kritisk mot. Nedan redogör vi för delar av propositionen och vår kritik mot denna. Vår utgångspunkt är att denna proposition borde avslås och att en ny regering borde lägga fram ett nytt förslag om filmpolitik.

Historik

Under 1963–2016 fanns ett samarbetsavtal mellan staten och film- och tv-branschen. Syftet med filmavtalet var att via avgifter från branscherna stödja produktion, distribution, marknadsföring och export av svensk film samt att finansiera Svenska Filminstitutets verksamhet. Från och med den 1 januari 2017 lades filmpolitiken om så att staten tog ett nationellt helhetsansvar.

Sedan 2017 har mediekonsumtionen förändrats en hel del. Det handlar främst om en uppgång i strömmade tv-serier och kortare inslag på videodelningsplattformar som Youtube, medan filmtittandet ligger kvar på en stabil nivå totalt. Svensk film har nått stora framgångar de senaste åren med internationella utmärkelser. Samtidigt är det ett

tydligt mönster att biopubliken minskat markant och att besökarna i lägre utsträckning ser svensk film. Lönsamheten är låg i de flesta led. Under coronapandemin var många biosalonger stängda eller halvtomma och det har varit svårt att locka tillbaka publiken. Bedömare menar dock att det framför allt är de förändrade och förbättrade möjligheterna att se film på annat sätt som spelar in i minskningen. Redan mellan 2018 och 2019 minskade antalet biobesök med närmare en miljon.

Filmutredningen och regeringens förslag

Under januari 2024 tillsattes en utredning för att se över svensk filmpolitik för att vända dessa trender. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i mars 2025. Förhoppningen var att denna proposition skulle lyfta alltifrån nya finansieringsmodeller till hur grunden för svensk film skulle se ut, i likhet med de förslag som Filmutredningen lagt. Tidöregeringen har i stället valt att föreslå att tillsätta nya utredningar eller att inte genomföra förslag från sagda utredning alls. Några av Filmutredningens förslag läggs fram på bordet men det är inte de stora förslagen som faktiskt svarar på frågan om hur vi vill att utvecklingen för svensk film ska se ut. Det anser Vänsterpartiet är olyckligt.

Filmpolitiska mål

I samband med att staten skulle lämna filmavtalsmodellen och ta ett helhetsansvar för filmpolitiken ville regeringen förtydliga filmpolitikens inriktning. Därför föreslogs bl.a. nationella mål för filmpolitiken:

- Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet.
- Allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet.
- Filmarvet bevaras, används och utvecklas.
- Svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet.
- Barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande.
- Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.
- Filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Regeringen föreslår nu nya filmpolitiska mål som ska se ut som följer:

1. Ett brett filmutbud av hög kvalitet skapas och visas i hela landet.
2. Svensk film lockar en stor publik nationellt och internationellt.
3. Filmarvet bevaras och används.

Vänsterpartiet menar att det är bra att se över målen men riskerna med regeringens förslag, som är ännu mer avskalade än utredningens förslag, är att de är mindre heltäckande. Vi ser en fördel med tydliga mål från riksdagen, men de inte ska styra innehållet i filmerna. Det är också viktigt med mål som kan vara vägledande för filmverksamheten hos andra aktörer än SFI. Vi avstyrker därför regeringens förslag och nya

mål och hade hellre velat se att de gamla målen tydliggjordes ytterligare och gjordes mer mätbara.

Ny filmfond

En ny filmfond föreslogs av utredningen att inrättas hos Filminstitutet. Hos fonden skulle det finnas ekonomiskt stöd till filmer med potential att nå en stor publik genom en större budget. Branschen skulle få vara med och bedöma vilka projekt som fick stöd i och med sin medfinansiering. Fonden skulle styra översiktligt genom förordning men sedan genom avtal mellan Filminstitutet, biografägarna och streamingbolagen. Genom en särskild avgift på streamingbolag och biografavgift skulle runt 200 miljoner kronor kunna kanaliseras till fonden utöver andra medel som t.ex. produktionsincitament. Fonden skulle förvalta cirka 300 miljoner kronor totalt.

Sverige har i dag ganska små stöd till film och utveckling och produktion i jämförelse med andra europeiska länder sett till stöd per capita. Filmutredningen konstaterar att vi har gått från att vara ett ”mellanland” när det kommer till stöd till filmen till att vara ett land som hamnat på efterkälken.

Vänsterpartiet ställer sig positiva till utredningens förslag om en ny filmfond och är öppna för en förändring av inriktningen på medlen som ligger hos Tillväxtverket i dag. Vi ser behovet av en starkare stödstruktur till svensk film och menar att utredningens förslag är ett bra sätt att göra detta på.

Tidöregeringen har i stället valt att inte föreslå att en sådan filmfond inrättas nu utan vill se en utredning som ska ”undersöka och föreslå hur en lämplig struktur för finansiering kan skapas i syfte att stödja den svenska filmbranschen och främja breddad finansiering av svensk film”. Varför Tidöregeringen väljer att inte införa en filmfond är inte klarlagt mer än att man har några invändningar i form av hur den skulle finansieras och hur strukturen skulle se ut. Vänsterpartiet menar att svensk film inte kan vänta på en till utredning. Frågan har utretts och förslag har lagts. Det borde därför vara helt möjligt att införa en filmfond för att få igång finansiering av svensk film. Vi avstyrker med det regeringens förslag om en ny utredning.

Medfinansieringsavgift för strömningstjänster

Filmutredningen föreslår att en medfinansieringsavgift från strömningstjänsterna ska tas ut, för att säkra en bärkraftig inhemsk filmnäring. Denna medfinansiering skulle då hamna i den föreslagna filmfonden och kunna stötta nya projekt.

Vänsterpartiet vill se en medfinansieringsavgift. Ett liknande upplägg finns redan i 13 europeiska länder. Just nu lockar strömningstjänsterna svenska talanger efter att andra aktörer, många gånger skattefinansierade, i många år stått för deras upplärning. Vänsterpartiet menar också att utredningens förslag om vilka som skulle beröras är rimliga avvägningar. Regeringen argumenterar för att det riskerar att bli en punktskatt, att det riskerar att höja priserna och att färre leverantörer riskerar att bidra med verksamhet i Sverige. Detta ska då sättas i relation till de stöd till svensk film som nu inte kommer till stånd i och med att propositionen saknar förslag på detta område.

Vänsterpartiet instämmer i stora delar av branschens kritik mot propositionen som saknar den omläggning av stöd till svensk film som utredningen presenterat.

Lägre biomoms

År 2017 ersattes, som tidigare redogjorts för, det gamla filmavtalet av en helstatlig filmpolitik. Filmavtalet innebar ett avtal mellan filmbranschen och staten där staten fick 10 procent av biljettintäkterna för att användas till att stödja svensk filmproduktion via Svenska Filminstitutet (SFI). I stället infördes en ny filmpolitik och biobesök belades med 25 procents momssats. I dag är bio så gott som den enda publikverksamhet inom kultursektorn som har 25 procents moms. Teater, cirkus, entréavgifter till idrotts-evenemang, konserter, djurparker och många fler har i dag 6 procent i momssats.

Pandemin innebar ett hårt slag mot hela kulturen där mångas inkomstkällor ströps, så också för svensk bio. Men medan stora delar av kulturen och idrotten har hämtat sig efter pandemin och börjar uppvisa liknande siffror som tidigare är så inte fallet med svenskarnas biobesök.

Filmutredningens förslag innebar att den höjda biomomsen skulle ersättas med ett avtal där 10 procent av bruttobiljettintäkterna i stället, via Filminstitutet, återinvesteras i svensk film. Det skulle innebära att biomomsen sänktes till 6 procent. Det har visat sig att den höjda biomomsen har bidragit till att pressa upp biljettpriserna, och en sänkning skulle kunna innebära billigare biljetter och förhoppningsvis fler biobesök.

Vänsterpartiet ställer sig bakom förslaget till sänkt moms på biobesök till förmån för en filmfond där biografägarna i avtal med Filminstitutet åtar sig att betala en biograf-avgift som beräknas som 10 procent av bruttobiljettintäkterna.

Detta förslag saknas också i regeringens proposition. Man menar att i och med att biografavgifterna förhandlas i avtal mellan Filminstitutet och biografägarna måste det komma till stånd först och kan sedan återupptas i nästa utredning som man föreslår. Det är tråkigt att regeringen inte väljer att ta ansvar för de här delarna av finansieringen. Inte heller tar man i det faktum att biografer i dag betalar mest moms av alla kultur-institutioner.

Illegal ip-tv

Tidöregeringen väljer även att skjuta nya bestämmelser angående illegal ip-tv framför sig. Det är en fråga som blivit utredd med förslag på bordet men som inte lyfts i propositionen. Det är allvarligt att det i dag finns lite skydd för de vars material används genom illegal ip-tv, och en proposition hade behövt innehålla fler åtgärder även på detta område.

En ny filmproposition

Med de invändningar som vi redovisat ovan mot Tidöregeringens filmproposition menar vi därför att den borde avslås och att en ny regering borde lägga fram en ny proposition som i högre utsträckning genomför utredningens förslag och som innebär

införande av en finansieringsmodell för svensk film. Det finns delar av propositionen som är bra och som borde lyftas fortsättningsvis, men detta borde göras i relation till en ny finansieringsmodell. Svensk film behöver lyftas, och svenska berättelser och historier ska kunna få finnas även i framtiden. Med Tidöregeringens proposition möjliggörs inte detta.

Riksdagen bör således, av ovanstående anledningar, avslå regeringens förslag i sin helhet. Detta bör riksdagen besluta.

Sandra Sönnergren (V)

Hawar Asaiesh (V)

David Höglund Velasquez (V)

Umihana Rasovic (V)

Caroline Täljeblad (V)

Ciczie Weidby (V)